

Dergelijke opwekkingen hadden enkel zin als zij de vrucht van de Heilige Geest waren en wezen naar het verbond en de genade. Hij ontkende niet dat er in de kerk misstanden bestonden, maar het was de taak van predikanten en ambtsdragers daar wat aan te doen. Hij herhaalde zijn dogmatische bezwaren tegen de Oxford-beweging die door collega's, ook van andere richtingen, werden gedeeld.

Bij sommigen leden van de Groep had Kaajan een ergernis tegen de kerk bespeurd; volgens mr. J.E.W. Duys, vooraanstaand lid van de S.D.A.P., was deze zelfs dood.⁴⁷ Om dit te weerleggen gaf hij een overzicht van het werk in zijn eigen wijk, een arbeiderswijk rond de Noorderkerk. Op velerlei wijze en zonder veel ophef wist men hier ook buitenkerkelijken te bereiken. Oxford daarentegen was veel te geëxalteerd. Kaajan vergeleek de *life-changers* zelfs met de torenbouwers van Babel; Buchman en zijn 'generale staf' meenden de Heilige Geest zelf te commanderen. Hij zag ook overeenkomsten met het Rooms-Katholicisme, dat Oxford met zekere welwillendheid benaderde: beiden waren pelagiaans. De katholieken hadden terwille van de leer van de goede werken met die van Augustinus (zonde en genade) gebroken en voelden, dat de protestanten naar de biecht verlangden.⁴⁸ Maar Calvinisten mochten rechtstreeks, zonder tussenkomst van een mens als Buchman, tot Christus gaan.

Wisse begon zijn kritiek met enkele formele kenmerken van de Pinkstermanifestatie. Hij had pijnlijk het gebed aan het begin van de samenkomsten gemist, terwijl hij het toelaten van applaus over een mededeling van bekering ongepast vond. Het massaal bidden van het 'Onze Vader' was in strijd met wat de Bergrede over het gebed leerde. Christendom zonder Heilige Geest was formalisme, maar zonder de Zoon werd het geestdrijverij. Het gevaar was niet denkbeeldig dat men allerlei dat opwelde uit eigen geest ging aanzien voor boodschappen van de Heilige Geest. In haar afkeer van dogma's verschilde de beweging niet van de Theosofie, het Boeddhisme en de Christen-scientisten, die de 'vier absoluten' ook kenden. Het gevaar bestond dat dergelijke middelen erger waren dan de kerkelijke kwalen die zij wilden bestrijden. Wisse karakteriseerde de Oxford-beweging als een humanitaire religie, godsdienst van de natuurlijke mens, een pragmatisch altruïsme. De verlossing bleef beperkt tot 'heiliging' van het leven en werd geen 'heiligmaking' overeenkomstig de Schrift. De stille tijd als bekeringsmethode kon gemakkelijk in 'psychisch pantheïsme' ontaarden. De deling had op zich

47. Zie voor Duys: De Loor, 87-90.

48. Uit een naderhand verschenen brochure van de Jezuïet Th. Piket, *De Oxford-Groep*, 1937, bleek dat Kaajan dit juist had ingeschat. Zie voor een recensie van G.C. Berkouwer: *Gereformeerd Theologisch Tijdschrift*, 40e jrg (1939), 314-315.